

No es podia molar més que Lee Miller (Poughkeepsie, Estats Units, 1907–Chiddingly, Regne Unit, 1977) a les dècades de 1920, 1930 i 1940. Va tenir Nova York i París als seus peus. Va ser supermodel molt abans que existissin les supermodels. Va ser deixeblla, musa i al final col·laboradora tan estreta de Man Ray que la feina de tots dos es confon. Va ser camarada de Breton, Cocteau, Eluard, Dalí o Picasso. Va ser retratista de celebritats. Va ser fotògrafa de moda quan la moda era una cosa molt seriosa. Va ser viatgera amb el magnat egipci Aziz Eloui Bey, el seu primer marit. Va ser corresponsal a la Segona Guerra Mundial. Però ser Lee Miller tenia un preu. Ho veurem més endavant.

L'exposició *El desig de llibertat* (Espai Cultural La Bòbila) és la joia de la tretzena edició de la Biennial de Fotografia Xavier Miserachs, que se celebra a Palafrugell des d'avui fins al 13 d'octubre. Encara que tampoc no són cap broma Colita. Para un roto y para un descosido (Museu del Suro de Catalunya), *La meva Mediterrània* (Fundació Josep Pla), amb imatges de Toni Catany acompanyades per textos de Pla, o *La Chanca en color* (1962–1968), de Carlos Pérez Siquier, a la Fundació Vila Casas. Onze mostres en diferents espais de Palafrugell ofereix la biennial.

El certamen considera *El desig de llibertat* «la primera gran retrospectiva de Lee Miller a Catalunya» i així és com l'exposició recorre a través de 60 imatges tots els àmbits del treball fotogràfic de Miller: el surrealisme, la moda, el retrat i, especialment, la guerra.

Onirisme pertorbador

Del primer apartat destaca Antony Penrose, fill de Miller i Roland Penrose i responsable del llegat de la seva mare, present a Palafrugell, un paisatge d'Al Bulwayeb, a prop de Siwa, a Egipte. Va inspirar segurament, explica Penrose, el quadre de Magritte *Le baiser*. De tota manera, el surrealisme travessa l'obra de Miller al complet. En una fotografia d'una model amb una cotilla utilitza la tècnica de la solarització i la imatge del cadàver d'un oficial de presons de les SS flotant en un canal de Dachau és pertorbador onirisme, a arxivar amb ja saben quina escena de *La noche del cazador* en la categoria de moments aquàtics immortals.

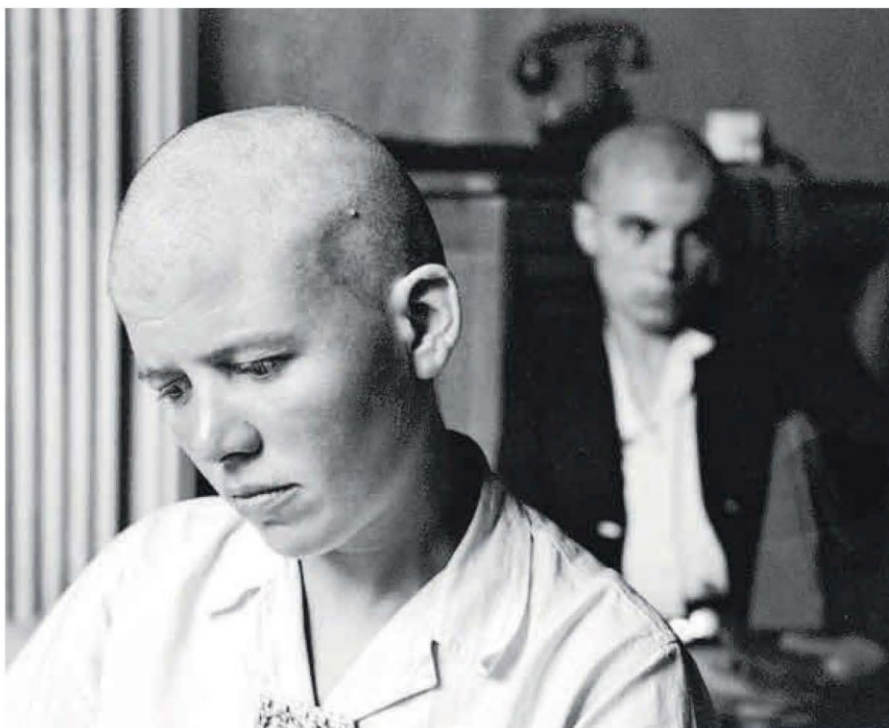
Les fotografies de moda, tant en estudi com en exteriors, són hiperestilitzades i reflecteixen l'empremta de les avantguardes artístiques, si bé és cert que també ho feien les peces i els pentinats. Hi brilla el do de Miller per donar naturalitat a l'artifici. Als retrats de personatges potser li resultava més fàcil perquè solien ser companys. El truc en tots dos casos, segons Penrose, era la seva manera «respec-

Festí fotogràfic a Palafrugell

La Biennial Xavier Miserachs ofereix una gran retrospectiva sobre Lee Miller, amb èmfasi en la seva faceta de reportera de guerra, i algunes mostres dedicades a Colita, Toni Catany i Carlos Pérez Siquier, entre d'altres.

La fotògrafa que va ballar sobre la tomba de Hitler

RAMÓN VENDRELL
Palafrugell

Lee Miller Archives

Dones acusades de col·laborar amb els nazis. Rennes, França, 1944.

tuosa i fins i tot amistosa» de fer les fotos.

Miller va ser acreditada com a corresponsal de guerra per a la revista *Vogue* per l'Exèrcit nord-americà el 1943. «Era molt conscient que el nazisme anava contra la llibertat i contra els seus amics i per això es va voler implicar en la contesa», diu Penrose. Va posar el focus en les dones: operadores de reflectors a Londres, la pilot d'avions polonesa Anna Lesko, dues amigues assegudes en un banc en una Colònia devastada, franceses amb els cabells rapats com a senyal de la seva col·laboració amb els nazis.

El 30 d'abril de 1945, Miller va entrar al camp de concentració nazi recentment alliberat de Dachau. Va fer fotografies terribles. El mateix dia, més tard, va accedir al prò-

L'exposició «El desig de llibertat» (La Bòbila) és la joia de la tretzena edició de la Biennial

Lee Miller va accedir a l'apartament muniquès de Hitler i va ser retratada a la banyera

xim apartament muniquès de Hitler i va ser retratada a la banyera per David Scherman, fotògraf de *Life*. Entre l'escenografia, Penrose subratlla les botes militars de Miller sobre la catifa del bany de Hitler, bruta per la pols de Dachau. El mateix dia, Hitler es va suïcidar al seu búnquer a Berlín. Metafòricament (només una mica), Miller va ballar sobre la tomba de Hitler. La imatge és el poderós colofó d'*El desig de llibertat*. La fotògrafa tenia moltes restriccions de moviment encastada a l'Exèrcit nord-americà, però també tenia una gran habilitat per esquivar-les, indica el fill.

Miller va aconseguir a la Segona Guerra Mundial un superb híbrid de fotografia documental i artística, el cim de la qual potser és la instantània de l'execució de László

Bárdossy, exprimer ministre feixista d'Hongria.

Depressió i alcohol

El preu de ser Lee Miller: la creadora va abandonar la fotografia poc després de la guerra, va caure en una depressió i va acudir a la beguda. Acostuma a atribuir-se a estrès posttraumàtic fruit de l'experiència bèl·lica. El cas és que el seu fill només va saber de la magnitud de la feina un cop morta i trobats a casa milers i milers de negatius i de còpies. Ellen Kuras ha dirigit *Lee*, pel·lícula biogràfica estrenada al Festival de Toronto del 2023 i que hauria d'iniciar el seu recorregut comercial el proper setembre.

On calia ser

A escala barcelonina, també va ser sempre on calia estar Colita (Barcelona, 1940–2023) als anys 60 i 70, principalment. De la vida gitana a les barraques del Somorrostro a la nit de la discoteca Bocaccio va fotografiar Colita. Sense oblidar la cançó d'autor (Serrat, Raimon, Montllor, Bonet), el món literari (García Márquez, Matute, Terenci Moix) ni les lluites feministes i gais. De tot això i d'altres interessos de l'artista com el flamenc en dona compte *Para un roto y para un descosido*, títol elegit per la pròpia fotògrafa abans de morir el 31 de desembre de l'any passat. «Durant tota la meua vida com a fotògrafa he fet de tot, així que aquest és el títol que em defineix millor», va argumentar.

La meua Mediterrània recupera una selecció de les imatges de la mostra del mateix títol presentada per Toni Catany (Lluçmajor, 1942–Barcelona, 2013) fa 33 anys. Són fotografies realitzades durant els seus viatges a Itàlia, Grècia, Turquia, Egipte, Israel i el Magrib, així com a Mallorca natal. Aquesta vegada es complementen amb textos de Josep Pla (Palafrugell, 1897–Llofriu, 1981) sobre els seus viatges pel qual també era el seu mar.

Àlbum familiar

La Chanca en color (1962–1968) és una aproximació de Carlos Pérez Siquier (Almeria 1930–2021) a aquest barri marginal d'Almeria més conceptual i pictòrica que la que va fer en blanc i negre, de caràcter documental. És la petita mostra, majoritàriament composta per còpies originals igualment petites, l'exquisidessa de la Biennial de Fotografia Xavier Miserachs.

Ja és una tradició del certamen el rescat d'arxius fotogràfics d'aficionats. *Àlbum d'estiu* i *Àlbum d'hivern* treu a la llum fotografies familiars dels Roig, empresaris tèxtils de Terrassa que als anys 40 estiejaven a Llafranc. L'escassetat d'imatges de la postguerra, quan la fotografia (i gairebé tot) era un luxe, augmenta el valor d'aquest tros de memòria gràfica de la Costa Brava. ■